

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 8 C. 50 fl.
Pentru menașchile pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru strălătat pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 24.
Epistolele nefrancate se refuză. Articollii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

Biserica macedo-română.

Sibiu, 4 Maiu n.

Nu putem de cât să ne bucurăm, vădând căldura cu care e îmbrățișată din partea guvernului român cauza bisericească-națională a Românilor din Macedonia.

Cetitorii nostri și vor aduce a-minte de lovitură pe care se încercase Patriarhul ecumenic de la Constantinopol să o dea bisericii macedo-române în prețma sfintelor sărbători ale Învierii, oprind preoțimea a mai ceti sfânta evanghelie în limba macedo-română în bisericile Aramănilor.

Enciclica acasta a Patriarhului ecumenic a dat ansă senatorului român, domnului Petru Grădistan, să adreseze interpelație guvernului țerii românești, cerându-i intervenția și esoperarea revocării dispozițiunii antiapostolice a Patriarhului.

Joi în săptămâna trecută și-a desvoltat dl Grădistan interpelarea, ear guvernul, prin graiul dlui Ionel I. Brătian, ministru de externe, a răspuns în termeni foarte categorici și energici la adresa Patriarhului din Constantinopol.

... „Cu tot respectul ce-l purtăm Patriarhului ecumenic — a zis domnul ministru de externe al României, — dar' cu totă tăria ce o datorăm unei cauze drepte, nu vom înceta a protesta în contra organelor sale, cari sub haină preoțască esercită o acțiune dușmănoasă de desnaționalizare asupra consăngenilor nostri din Macedonia.”

Guvernul român și-a precizat bine prin aceste cuvinte ale ministrului de externe, de-o parte poziția pe care e dator să o iee, din punct de vedere mai mult național, față cu tendințele de desnaționalizare manifestate din partea Patriarhului ecumenic din Constantinopol, de altă parte calea pe care va merge pentru a și ajunge scopul, scăpând pe frații nostri macedoneni de ulterioare persecuțiuni de asemenea natură. Guvernul român va iniția, ba credem că a inițiat deja, acțiune diplomatică, despre care, dată fiind împrejurarea, că obiectul intervenției este o cauză din cele mai drepte, credem că nu poate să se termine decât cu învingerea guvernului român, spre bucuria credincioșilor bisericești macedo-române.

Când ne exprimăm deci bucuria, că s'a dat chestiei macedo-române o îndrumare atât de corectă și de norocoasă, nu putem să nu ne exprimăm de altă parte și părerea de rău, că Patriarhatul ecumenic din Constantinopol se arată atât de dușmănos limbei române și cauzei fraților nostri din Macedonia, cărora, ca preste tot elementului românesc, nici prin minte nu le trece să ajungă la supremație asupra altora, să cucerească ori să desnaționalizeze alte popore, ci vreau și ei numai aceea ce vreau toți Români: să rămână Români și pentru mai departe, cu limba lor și în legea lor, cu obiceiurile moștenite de la părinți. Nu vreau alta decât să se desvölte naționalicește, pe cale pacinică, nesupărând pe nimeni, și nefiind nimănui spre greutate.

Un Patriarh cu inimă și în plină conștiință a misiunii sale ar trebui să înțelegă lucrul acesta, și dator ar fi să

deed mână de ajutoriu celor ce au ninsuinte atât de nobile, ear' nu se le facă greutăți și să se le pună pedeci. Nu face deci bine Patriarhatul, dacă umblă să înduplece pe Macedoneni să se lapede de naționalitatea lor, pentru-că poporele de astăzi mai curând își schimbă legea pentru limbă, de cât limba pentru lege. Și apoi Români din Macedonia sunt cu mult mai oțeliți în lupte de cât se se pótă aștepta, că Patriarhatul își va ajunge scopul. Vor trece ei biruitori și peste stavila ce li-a pus'o Patriarhatul, mai ales după-ce în guvernul român au un sprijin atât de puternic, cum se dovedește a fi.

Misiunea școlei române de jos până sus.

În zilele proxime se vor întruni pe teritoriul întregii noastre arhiepiscopale sub conducerea comisariilor consistoriale toți învățătorii școlilor noastre ortodoxe române de sub conducerea Veneratului consistoriu arhiepiscopale.

Este deci din toate punctele de vedere potrivit timpul de a atrage atențiunea tuturor celor chemați a cultiva generațiunile noastre viitoare, asupra pînții principale, asupra momentelor cari trebuie să formeze cointesenta educațiunii ori-cărui popor, momente de cea mai mare importanță pentru desvoltarea, pentru progresul și chiar pentru viitorul unui popor și a unei țeri. Anume voesc a scrie despre caracter și despre formarea lui.

Nu voiu spune în această privință ceva original, ceva nou, ci voiu reasuma numai rezultate științifice scose din experiențele altor popore, cari s'au interesat de viitorul lor, și cari se potrivesc și la situațiunea poporului nostru și a credincioșilor bisericești pe care o conducem.*)

Când zic caracter, nu mă gândesc la „caracterizarea” unei perioade din viața vr'unui popor, indicând firele dominante și însușirile principale, cari o deosebesc de altă perioadă a desvoltării sale istorice, nici nu mă gândesc la „caracterul” produselor literare ale vr'unui scriitoriu de frunte: — ci am în vedere caracterul ca însușire sufletescă a fie-cărui om, carea este motorul și călăuza voinței și a faptelor omului.

Scopul principal al școlei — după principiile direcției pedagogice pe care profesorii seminarului nostru — Ioan Popescu, Dr. D. P. Barciannu, Dr. P. Șpan, Dr. I. Stroia, etc., — au introdus'o în școala română — este a crește caractere religio-morale, adică a da bisericești noastre, patriei noastre și peste tot societății întregi astfel de oameni, cari în toate pornirile, acțiunile și faptele lor se fie conduși de legile morale vecinic nealterabile, și ale căror singuraticile principii morale se se concentreze în supremul principiu, de a lucra pururea și consecuent numai așa, cum îi dictează conștiința.

Mai ales 2 momente sunt a se lua în considerare la formarea caracterului:

1. Desvoltarea unui simț moral corect.
2. Indreptarea voinței noastre după acel simț.

Spre a puté desvolta simțul moral trebuie mai întâiu să știm, că voința și acțiunile noastre, isvorite din ea, numai atunci vor fi numite morale, — când — corăspun-

*) V. Nahlowsky „Gefühlsleben”, Ackermann „Vorträge”, Schmied „Encyklopädie”, Gressler „Charakterbildung u. m. Erziehung”.

dând legilor etice creștine — produc în noi o plăcere în mod necondiționat și fără de nici un interes lateral; ear' simț moral are acela, care pôte distinge precis și clar între ce e drept și nedrept, bun și rău, de urmat sau de ocolit, etc.

Spre a fi deci moral în acțiunile tale, trebuie să ai simțul de a ști ce e bine și rău, dar' să ai apoi voința de ași urma acelui simț, de a te acomoda acelui simț în faptele tale.

Primul început pentru desvoltarea simțului moral în om trebuie să începă la copilul din casa părintescă. Și renumitul filosof german Fichte zice în „Vorbirile sale către națiunea germană”, că „întărirea morală a vieții poporului este a se aștepta în prima linie dela îndreptarea vieții morale în familie și de la o educație de model a copiilor în casa părintescă”.

Dar' creșterea morală din casa părintescă a copiilor trebuie să se restrângă numai la aceea, ca toți căsenii și mai ales părinții să se prezenteze copiilor prin întreg traiul lor și faptele lor ca exemple de adevărată viață morală, introducându-i ocașional și pe copii în esercitarea de fapte bune; căci numai astfel, prin exemple vii se vor deprinde orecum instinctiv a puté nimeri binele, fără a primi o instrucție specială asupra binelui și a răului, ceea-ce încă nu sunt în stare a cuprinde. Cel mult o mică aprobare sau o anumită desaprobarare va fi de ajuns pentru a împietena pe copil în cele bune ori a-i abate de la rău.

A îngreuna deci memoria copiilor înainte de timpul obligativității școlare cu o instrucție religio-morală sistematică, cu citate din scriptură, cu versuri, istorioare etc. este o purcedere greșită, care pôte disgusta pe copil, micind interesul lui de-a primi asemenea instrucție atunci, când are mai multă pricepere. Fac deci mare greșală acele școle frâbeliane, ori asile de copii, cari prea de timpuriu li îngreunază pe copii cu învățarea de asemenea lucruri, în loc de a restringe întrăgă ocupațiunea acestor frageți copilași la anumite jucării în aer curat, la observarea și cunoșterea diferitelor obiecte din imediata lor împrejurime.

Casa părintescă are să le ofere numai exemple bune. De sine se înțelege, că — unde casa părintescă servește copiilor cu exemple demoralizătoare, acolo învățătorul, preotul, organele administrative, justiția și societatea întrăgă trebuie să conlucre în interesul binelui obțesc, la îndreptarea moravurilor din familii.

În familiile române adese-ori aflăm exemple de rea educație morală, dar' aflăm și mame române, mai ales țerance, cari au adese-ori cel mai admirabil și mai pedagogic simț de educație, când nu numai îndeplinesc în fața copiilor lor fapte de milostenie și umanitarism, ci când li pun chiar pe copii să ducă un tăier de fărînă, sau o bucată de pâne, sau o haină cerșitorului flămând și gol de la porțița ogrăzii. Acesta este un moment important pentru nașterea simțului moral în sufletul copilului.

Mai târziu este datorința învățământului din școală a lucra în mod mai sistematic la cultivarea și desvoltarea simțului moral și a judecării morale a elevilor.

Nu există un special și singur obiect de învățământ, care să servescă învățătorului exclusiv în scopul indicat, ci învățătorul, de câte-ori află, că materialul tractat cuprinde referințe religioase și morale, trebuie să scotă din el momentele potrivite pentru desvoltarea vieții morale a elevilor sei, explicându-le însemnătatea aceloră după gradul lor de pricepere.

1. În deosebi trebuie învățământul din religio să urmărească în prima linie acest scop de educație morală a elevilor. Din singuraticile istorioare morale și biblice etc. trebuie scos la ivé'ă simburile morale, trebuiesc explicate bine și prezentate în astfel de lumină momentele etice, încât sufletul elevilor nu numai să se însuflețescă și încăldescă de frumosul exemplu aflat în ele, ci să li-se determine voința spre acțiuni nobile, laudabile, spre scopuri mai înalte, cu un cuvânt să li-se desștepte și desvölte simțul moral.

În scopul acesta persoanele biblice trebuiesc prezentate în lumina faptelor lor, cu speciala scotere la ivé'ă a intențiunei lor și a urmărilor bune sau rele, ce le-au avut pentru ei ori pentru alții faptele îndeplinite sau înlășarea și nesimplinirea datorinței știute.

Cu specială îngrijire trebuiesc apoi pre-cisate noile principii și legi morale, abstrase din exemplele tractate, și la urmă încopiate de cunoștințele etice deja căștigate mai înainte.

În casuri potrivite aceste principii trebuiesc aplicate și la viața elevilor, căci prin acasta de oparte se clarifică și întărește simțul lor moral, ear' de altă parte copiii încep a pricepe și însemnătatea acelui simț pentru viață și se naște în sufletul lor și spiritul critic de a aprecia purcederea proprie pe baza legilor deja constatate, ceea-ce de sigur promovează mult viața lor morală.

De-si scopul principal al învățământului religio este a desștepta în sufletul elevilor conștiința în existența lui Dumnezeu, și a cultiva încrederea în el, totuși cu espuneri seci dogmatice acest scop nu se pôte ajunge, ci religiunea dogmatică trebuie aduă în strînsă legătură cu morala, căci altcum întrăgă predarea religiunei devine un complex de formule seci, cari pot să aibă în mintea copiilor o durată mai scurtă, dar' asupra inimii lor nu pot exercia nici o influință. Pe acastă cale o creștere religio-morală este preste tot imposibilă.

Și o asemenea creștere este o necesitate cu atât mai mare în împrejurările de azi, cu cât indiferentismul religio, materialismul fără cumpet, egoismul neînfrănat și legionul intereselor particulare au slăbit mult terenul vieții morale. Deci toate confesiunile — fără considerare la vederile și convingerile religioase-dogmatice — trebuie să convină întră a desvolta și întări tot mai mult conștiința morală a credincioșilor lor, carea să-i determine apoi spre acțiuni cu adevărat morale.

Acasta însă se va puté ajunge nu prin scrutări dogmatice, rezervate teologilor, ci prin o fericită exploatare a momentelor morale din învățământul religio.

2. O deosebită influință are la desvoltarea simțului și a judecării morale învățământul istoriei, dar' firește numai atunci, când nu se mărginește la îngrămădirea memoriei elevilor cu un șir de date răci și numiri gôle, — ci numai dacă din viața diferitelor personagii istorice marcante li-se espun cu cuvenita claritate și pricepere faptele lor după însemnătatea ce o au pentru popor, biserică și țără, scotându-se în relief însuflețirea lor pentru interesele sfinte ale poporului, desinteresata lor îngrijire pentru binele obțesc, jertfele și abnegațiunea, ce i-a caracterizat.*)

O asemenea instrucțiune nu numai va trezi în sufletul tinerimei patriotism și iubirea către popor și biserică, ci totodată și conștiință, mai târziu va avé și ea să îndeplinescă anumite datorințe către biserică și patrie. Acesta

*) Ear' după înșirarea momentelor principale din un period se ivește trebuința a prezenta — condus de busola legilor morale — și în o legătură mai pragmatică istoria poporelor și a țerii.

în măsură însemnată va întări simțul moral al tuturor.

3. Dar în istorie de multe ori apare sdorbită judecata morală de succesul forței impunătoare, conduse de porniri adese-ori fără nici o valoare morală; de aceea trebuie să căutăm și exemple de o curățenie morală mai absolută. Acelea le și aflăm în literatura oricărui popor și așa și în literatura noastră națională. Produsele clasice ale literaturii, reproduse prin toate legendarele bine redactate — fie în prosă fie în poezie — cuprind cele mai frumoase exemple de viață morală și totodată ideală. Asemenea tipuri ideale au cea mai binefăcătoare influență asupra formării idealismului și a moralității în sufletul omului; și mai ales al tinerimei, căreia îi dau nutriment pentru idei mărețe, pentru acțiuni spre scopuri mai înalte, încălzindu-o și în-suflețindu-o pentru adevăr, frumos, bine și nobil, cu un cuvânt, pentru idealuri.

Tocmai din acest motiv legendarele trebuie astfel compuse, ca să cuprindă cât mai multe bine alese piese din literatura națională, și nu numai bucăți cu cunoștințe școliști și realiste, căci piesele clasice ale literaturii sunt adevărate perle cu colosală putere educativă.

Să nu ne măgulim însă cu presupunerea, că folosind toate ocaziunile posibile, câte ni-le ofere propunerea în școală a studiilor umanitarice, am întărit pentru todeauna simțul și judecata morală a tinerimei și i-am asigurat o basă sigură pentru o voință nobilă și pentru acțiuni morale. Din contră, și numai o privire fugitivă preste viața de toate zilele ne convinge, că atât în clasa de jos cât și în cea de sus aflăm foarte adese-ori o mare lipsă de simț moral, de acțiuni desinteresate, provenită de multe ori din o judecată greșită a referințelor morale și a persoanelor, ori din faptul, că interesele personale ne orbesc, încât nu suntem în stare a vedea clar.

Conduși vecinic de interese particulare, mulți nu pot presupune, că mai există oameni cari să lucre în mod desinteresat și conduși de scopuri mai înalte.

Acosta — de sigur — este o situațiune care îngreunează formarea caracterelor religio-morale.

Causa acestui rău nu zace numai în spiritul timpului, ce cu greu se poate stavili, în nepriceperea tuturor de-a preda materialul etic-religios, ci și în organizarea ne-completă, și plină de lacune a școlii noastre.

Elevii școlii populare părăsesc băncile școlare în o vârstă în care încă nu posed o suficientă pricepere pentru cuprinderea și apercerea singuraticelor principii morale. Multe fapte din istoria biblică și profană nu sunt atât de simple, clare și transparente, în cât o minte nedesvoltată de copil să poată înțelege ușor valoarea lor morală. Analizarea psihologică a unui asemenea material, inomis necesară spre a ne pute forma o judecată morală basată, reclamă o minte mai cōptă de cum e a unui băiat până la 14 ani.

Deci — pe lângă obiectele umanistice, ideale, trebuie să dăm în școală și convenita atențiune studiilor realiste, matematice și

tehnice, spre a pute ridica tot mai mult cultura intelectuală a tinerimei și astfel a o pregăti pentru mai ușora apercere și a mai astracterelor principii de morală; ear' de altă parte — spre a asigura simțului și judecării morale o basă mai sigură — se impune necesitatea a da o atențiune mai mare de cât până acum școlilor de repetițiune, dându-se tinerimei adulte nu numai cunoștințe practice, tehnice și economice, ci punându-se un deosebit pond și pe predarea religiei, istoriei și literaturii, adică a disciplinelor etico-religioase, cu deosebită considerare la întărirea simțului lor moral, lărgindu-se astfel în toate privințele orizontul elevilor eșii din școala populară.

II. Dar' cunoștințele etice, și simțul moral, adică a ști ce e bine și ce e rău, încă nu formază capul lucrului la dezvoltarea caracterului moral. Exemple suficiente ne stau la dispoziție, din cari se vedem, că omul adese-ori știe, ce-i bine, și totuși face rău, devine sclavul poftelor sale. Latinul zice: „Video meliora proboque, deteriora sequor.“

Causa principală a acestei anomalii este a se căuta în lipsa unei voințe nobile și firme.

Deci cel mai însemnat factor al dezvoltării caracterului este formarea unei voințe firme, carea să subordoneze toate pornirile omului principiilor morale ale unui simț corect.

Acosta e un lucru mai anevoios, încât acesta privință atât în casa părintească, cât și în timpul obligativității școlare abia se poate așeza o basă pentru formarea ulterioară a unei voințe morale.

Astfel în acest timp abia putem aștepta, ca voința copilului să se subordoneze unui simț moral, în dezvoltare. În timpul acesta autoritatea părinților și învățătorilor și porunca acestora va trebui să suplinescă lipsa unui simț moral clar și dezvoltat și a unei voințe subordonabile; ba chiar și la copii mai în vârstă prevalăză ascultarea orbă, subordonându-se și acestia unei voințe străine mature, și astfel adevăratul simbul al formării caracterului abia începe a încolți.

Cu toate acestea acesta primă treptă în dezvoltarea voinței morale a copiilor este de mare însemnată și trebuie să fie folosită cel puțin pentru formarea fundamentului, pe care are a se dezvolta caracterul omului. Nu ar fi greșelă mai mare, decât a da copiilor deplină libertate de volnică acțiune și urmare a voinței lor abia în formare, tocmai în această perioadă a dezvoltării lor psihice și etice, pe când adică simțul și voința lor morală sunt încă așa de slabe și neclare. Tocmai în această faptă a dezvoltării lor morale au copiii mai mare trebuință de a fi conduși de părinții și educatorii lor. Voința lor trebuie să cedeze fașă de cea a crescătorului lor, ascultând de acesta, căci numai astfel se vor deda copiii la bine și la evitarea răului. De sine se înțelege, că paralel cu acesta dedare la îndeplinirea de lucruri corecte pe baza ascultării, învățătorul va trebui să le facă și să încopie și convenitele și posibilele explicări pentru a înțelege rostul acțiunii și al ascultării. Aseme-

nea începciare, completată și prin predarea de tipuri și modele de o viață morală inescapabilă, va contribui încet și sigur la întărirea temeliei pentru ulterioara dezvoltare morală a tinerimei.

Mănecând de la acest punct de vedere, trebuie să desaprobam aspru lipsa de energie, când o aflăm fie în casa părintească, fie în școală, căci pe cât este de eronat usul ce-l întâlnim cu deosebire în case mai bune, de a da frâu liber capriților copilărești, supunându-se lor nu numai servitori-me, ci chiar și mama, și tolerând toate launele lor, pe atât este de incorectă și aceea părere, carea pretinde, ca în școală să domnescă exclusiv numai spiritul de umanitate și de dragoste, rău înțelese.

Nu mai cu delicateță, cu cruțare esagerată, nu se poate face educație adevărată. Seriositatea și înfrânarea pornirilor fără rost ale copiilor este o cerință educativă sine qua non.

De sine se înțelege, că energia, ba chiar pedepsa, se aplică atunci și acolo, când și unde e de lipsă, firește, totdeauna cu convenita bunăvoință.

Cu timpul trebuie să facem un pas înainte în dezvoltarea morală a copiilor, căutând a-i ridica la acea treptă, pe carea — înțelegând valoarea internă a binelui — să-l facă din voie liberă, de dragul că e bine, ear' nu de silă, de frică ori din respect față de persoana, care-i poruncește. Când se apropie finea obligativității școlare, trebuie deci să înlocuim ascultarea orbă cu nișcă libertate de acțiune și de conducere proprie, ca astfel copilul să se desvôle tot mai mult spre o viață independentă, matură.

Aici însă întimpinăm o mare greutate prin faptul, că nu toți elevii ajung de odată la maturitatea de a li-se pute acorda această libertate. Această diferență provine din deosebirea ce există în individualitatea diferiților elevi, din feliurimea inclinațiunilor lor spirituale și morale, din deosebirea referințelor familiare și a influințelor ce le exercită asupra copiilor. Deci cu măsură deosebită trebuie aplicată această libertate față de fie-care elev. Succesul cultivării morale atârână în cazul acesta de la cunoșterea precisă a individualității elevilor și de la aflarea timpului oportun de a-i tracta cu ore-care libertate.

Din acest punct de vedere considerând activitatea învățătorului, trebuie să accentuăm, că împlinirea misiunii lui e cu atât mai ușoră, cu cât are mai puțini elevi, fiind astfel în stare a se interesa de ei și a-i cunoște în toate privințele mai de-aprope.

Ceea-ce școala de toate zilele n'a putut ajunge și încheia, aceea trebuie să se continue în școlile de adulți; ără de altă parte și școlile medii și de specialitate trebuie să țină cont de dezvoltarea unui caracter neescepționabil în toți elevii încredințați.

De altă parte trebuie dată unui învățătoriu conscientios și matur deplină libertate în tractarea metodică a obiectelor și în dezvoltarea activității sale educative, căci o exagerată înșurubare a lui cu nenumărate tablone, ordinațiuni și prescripte amănunțite

il poate numai împedea și lipsă de liniștea cuvenită întru cunoșterea individualității singuraticilor elevi și întru aplicarea de măsuri potrivite pentru educarea specială a fie-căruia.

O cultivare corectă a caracterului moral prin instrucțiunea școlară este numai astfel cu putință, dacă îi este dată și învățătorului posibilitatea a-și valora propriul caracter în activitatea-i de educator și de a dezvolta în învățământul conform vederilor sale corecte, ce a trebuit să și-le însușescă în cursul calificării sale. — Firește, calificățiunii învățătorilor trebuie să se dea cea mai mare atențiune, căci cu dispoziții oficiale speciale cu privire la predarea metodică a obiectelor de învățământ mult nu se poate promova cauza școlară și nu se poate suplini lipsa unei calificățiuni temeinice.

Ear' întru cât conferențele învățătoarești și inspecțiunea organelor școlare superioare sunt chiamate a îndrepta relele observate și a ridica forța educativă a corpului învățătoresc, acelea trebuiesc încredințate — după putință — numai conducerii unor bărbați de specialitate, fie aceia și numai învățători practici, dar' de valoare.

Adese-ori se întâmplă acum, că unuia i-se pare corect și adevărat aceea, ce altuia nu i-se pare așa. De aci provine diferența vederilor — altcum desinteresate — ale oamenilor în una și aceeași cauză. Față de aceasta observăm atâtea, că suma experiențelor ce le are omul față de lucrurile ce se întâmplă în lume, formază convingerea lui și acesta convingere trebuie să fie datătoare de ton, căci ea este rezultanta inomisă a judecării sale morale nepreocupate și desinteresate. Acesta convingere trebuie să fie cea mai sfântă bunătate a fie-cărui bărbat și mai ales a unui om cult. Acesta convingere fie-care om e dator să și-o stimeze și la toate ocaziunile cu convenita demnitate să caute a și-o și validita, arătând, firește, cuvenitul respect și față de convingerile desinteresate ale deapropelului seu.

Din cele premergătoare, fără nici o îndoială, rezultă că formarea caracterului moral este și trebuie să fie supremul scop al culturii atât spirituale, cât și morale, și are să formeze culmea sau crucea lăuitoare din vârful piramidei întregii noastre educațiuni și vieții sufletești.

Și cu toate acestea, zilnic trebuie să facem dureroasă experiență, că progresul însemnat pe toate terenurile științelor, etc. nu stă în proporție cuvenită cu tăria caracterului moral.

Unde ne uităm, ne convingem, că este de rară tăria voinței și a caracterului neprihănit; cât e de rară manifestarea deschisă, dar' loială, a unei convingeri bărbătești și cinstită!

Mirarea trebuie să fie cu atât mai mare, cu cât de fapt acesta formază adevărata valoare și podobă a personalității fie-cărui bărbat.

Din contră, e cu atât mai des și ne împedecăm la tot pasul de un servilism și o tîrîre umilitoare, adese-ori scărboasă, carea pentru un favor mai mic sau mai mare își calcă în picioare propria-i convingere și demnitate omenescă.

FOIȘORĂ

Vlădica Todor.

(Fine).

Pe cei scăpați cu fuga, Români și Sârbi, mai ales însă Români, principele Ardealului, Sigismund Báthory, i-a primit și adăpostit pe teritoriul țării sale, și astfel mulți bănățeni au trecut atunci în Ardeal, creîndu-și aci o patrie nouă.

Vlădica Todor, care asemenea scăpase cu viața din luptele purtate cu Turcii, încă a fost adus în Ardeal de către principele Sigismund, și a fost făcut vlădică al Ardealului întâiu, ear' în urmă al Ineuului (Ienopolei). Așa crede istoriograful Böhm; pe când Szallai scrie în cartea sa „A szerbek jogviszonyai az államhoz“, pagina 14, că Todor a fost dintru început vlădică al Ienopolei (Ineuului), și după înfrângerea de la Becicherec a trupelor voluntare bănățene principele Sigismund Báthory l'a dus în Ardeal și a făcut din el primul (!) episcop gr.-or. al Transilvaniei.

Mai este apoi și o a treia părere despre acest vlădică Todor, la Emil Picot, în cartea „Les Serbes de Hongrie“ pag. 56,

unde se spune, că un anume Todor Tivodorovici a înființat pe vremea principelui Sigismund Báthory eparchie sârbescă în Sibiu, și în curând a înduplecat întreaga preoțime valachă din Ardeal să i recunoască autoritatea. Nu mult după acesta s'a mutat însă la Borșinea (Ienopolea), unde a întemeiat episcopia sârbescă, pe care a ocupat-o mai târziu Sava Brancovici.

Cum-că din aceste trei păreri, care e cea mai corectă și adevărată, va trebui să constate și stabilească istoriografia română, în urma studiilor ce vor fi făcute în privința acestă.

Un lucru e cert, că vlădica Todor a existat, și a fost mai pe urmă vlădică în Ienopolea. Probabil, că el a fost chiar întemeiatorul și primul episcop al diecesei Ienopolei, despre care istoria nu știe să ne spună când s'a înființat.

Tincu-Velea îi dă rang de metropolie, și crede, că n'a fost de nou înființată, ci aci a fost mutată, în urma vremilor critice, reședința metropoliei din Timișoara, o combinație din care s'ar pute naște alta, întregitoare, anume, că vlădica Todor a fost episcop al diecesei Timișorei, unde însă, în urma desastrului de la Becicherec n'a mai putut

să rămână, ci și-a pus reședința în Ienopolea, după-ce în Ardeal n'a putut să stea ca metropolit, fiind-că acolo era pe atunci altul.

La Böhm e publicată o scrisoare ungurească, pe care a trimis-o vlădica Todor, împreună cu alți doi tovarăși din lagărul răsculaților, cu datul 13 Iunie 1594 principelui Sigismund Báthory.

Scrisoarea e următoarea:

„E levelet mi hármán irjuk: Szábbás (Sava) bán, Mironith Veli és Todor vladika, minden Knez és a rácz keresztény nemzet nevében. Magunk s szolgálataink ajánlata után tartos egésséget és hosszú életet kívánunk. Azt is tudtul kívántuk adni, hogy midőn Vajda Mihály onnét ide jött, minket táborban talált már ugyan, mi azonban, hogy a mieink nagyobb számmal öszegyülekezzenek, zeákmanyainkat hozzájuk küldtük, és hogy ők, ugy a közök, mint a vidék kereszténynépe, halogalák nélkül ide jött, és említett Vajda Mihály előtt, valamint előttünk, esküvel kötelezték magukat, hogy a legfőnségesb király hivei maradnak, és hogy mi mindnyájan egyetemben, egy akarattal, istenél s a legfőnségesb királyéi vagyunk, és ő felségétől segélyt kérünk, s végre, hogy mivel a segély már megígértetett, igen na-

gyon örvendünk, és kéünk téged, a seregkeket ne késél, hogy jó kedvünk legyen s Istentől a legfőnségesb király számára jólétet esedezhessünk.“

E interesantă scrisoarea acestă pentru comunicarea ce se face în ea despre vizita pe care a făcut-o Mihailu Viteazul (voevodul Mihailu) în lagărul răsculaților, fapt din care se poate deduce, că Mihailu a făcut planul de luptă pe seama răsculaților; cum și pentru aceea, că în ea se face provocare la chineji din Banat, ceea ce ar însemna, că răscola s'a făcut cu consentimentul chinezatelor române de pe atunci, cari, ca districte românești, își aveau jurisdicțiunea lor proprie, întocmai ca comitatele, ear' vlădica Todor a fost pe semne un încreșt, un imputernicit al mai marilor acestor districte, al chinezilor.

Ori-cum a fost însă, un lucru pare a fi destul de evident, anume, că vlădica Todor a jucat rol însemnat și de frunte în viața publică din zilele sale, de aceea merită, ca istoriografia română să-i scotă la lumină viața și activitatea. Cei cari știu mai mult despre el spună deci mai mult.

Dacă e undeva ceva de îndreptat în viața publică a poporului nostru, apoi aici în adevăr este.

Invățătorimea noastră este un puternic factor cultural în viața publică a poporului nostru. Deci i se impune din mai multe considerente și ei datorința a se feri de asemenea greșeli și decadență morală, precum am amintit.

Nu mai așa vom pute avea pretențiunea de a fi numărați într-o omenii cu adevărat culti, numai așa vom pute pune temelia formării unui caracter integru în sufletul tinerimii noastre, numai așa vom putea contribui la înmulțirea caracterelor firme în sinul poporului nostru și al credincioșilor bisericești, numai așa va primi personalitatea noastră cuvenită valoare socială, numai așa vom avea liniștea sufletească a conștiinței corect îndeplinite: — dacă ne vom da silința a fi și noi înși-ne omenii de caracter.

Deci — mănecând mai ales de la trebuințele credincioșilor nostri și ale poporului nostru — nu pot recomanda de încheiere educatorilor tinerimii, mai cu insistență alta, de cât, ca să 'și dea silința a și forma convingeri basate pe principii morale, și apoi a se feri de tot ce ar pute slăbi tăria voinei de a și lucra după aceste convingeri spre binele obște; căci o biserică, un popor, o țară, care nu are în fruntea acțiunilor și mișcărilor sale caractere, nu poate avea nici viitorul sigur, ci mai târziu sau mai curând va trebui să se înnece în nămolul păcatelor proprii.

Dr. Miron E. Cristea.

NOUTĂȚI

Din cauza sfinte serbători „Mucenicul George”, numărul proxim apare Luni.

M. Sa în Budapesta. Luni la 5^{1/2} ore după amiază a sosit la Budapesta M. Sa împăratul și rege al nostru Francisc Iosif I, primit cu mare pompă și însuflețire. În timpul petrecerii M. Sa în capitala ungară se vor da diferite petreceri din partea fruntașilor aristocrației magiare. Astfel, cum spun zărele din capitală, în 9 Maiu va fi serată la contele Taxil Festetich, în 11 Maiu la contele Ludovic Apponyi, iar în 12 Maiu contele Paul Szapary arangiază în onoarea Curții bal la „Parc-club”, al cărui president e numitul conte.

Audiențe regale. Pe timpul petrecerii în Budapesta M. Sa va da audiențe în fiecare zi de Luni și Joi afară de zilele de serbătoare, începând cu ziua de 5 Maiu (mâine). Prenotări se primesc în fiecare zi în orele 9—1 din zi la cancelaria de cabinet (în Buda, palatul regal).

La conferințele învățătoarești. Cu trenul de dimineață vor pleca comisarii consistoriali domiciliați în Sibiu încredințați, cu conducerea conferențelor învățătoarești, în diferitele părți ale arhidiecezei și anume: dl M. Voileanu la Mediaș, dl Dr. Cristea la Gerniesig, (cercul Reghin) dl Dr. Bologa la Orăștie, dl Dr. Proca la Hațeg, dl L. Tritean la Abrud, iar dl Ivan va conduce conferințele din centru.

Avansarea prințesei de Hohenberg. „Berliner Tagblatt” raportează, că în cercurile de curte din Viena e răspândită știrea, că prințesa de Hohenberg născută contesă Sofia Chottek, soția arhiducelui moștenitorului Francisc Ferdinand, va fi în curând avansată în titlu și rang. Cum se știe, cu ocazia căsătoriei sale cu moștenitorul, M. Sa i conferise titlul de prințesă cu predicatul „de Hohenberg”. Acum — dacă cele raportate de ziariul berlinez sunt adevărate — alt avansament nu ar pute urma de-cât titlul de „alteță regală”.

Dr. Iuliu Pușcariu, jude de tribunal în Budapesta, la propunerea ministrului de justiție a fost numit din partea M. Sa jude reg. de tablă titular.

„Crucea albă”. Filiala din comitatul Sibiiului a reuniunii „Crucea albă” își ține adunarea generală în 7 Maiu n. la orele trei și jumătate, în sala mică din casa comitatului, în Sibiu.

Reuniunea igienică a comitatului Sibiiului își ține adunarea generală în 7 Maiu n. la orele 4 d. a. în sala mică din casa comitatului, în Sibiu.

Statificarea școlilor. La începutul anului școlar viitor se vor deschide 141 școle de stat nouă, cu 303 învățători. Nouăzeci vor fi școle nou-înființate, iar cincizeci și una prefăcute în școle de stat din școle confesionale (33), respective comunale (18) existente deja. Dintr-aceste 141 școle de stat nouă, în comitatele cu populație română se vor înființa: în Alba-Inferiort 4 (Cricău, Lăpadul unguresc, Murș-Port și Aiud), în comitatul Arad 3 (Nemetpereg, Pecica-vechiă și Zimándköz), în com. Bistrița-Năsăud 1 (Bánffy-telep), în com. Bichș 1 (Pusztaföldvár), în Bihor 2 (Jankafalva și Leta nouă), în Trisacaune 2 (Bodok și Buduş), în com. Hunedóra 2 (Certejul de sus și Totașdi), în Tërnavă-mică 1 (Sard), în Caraș-Severin 1 (Ciucas), în Murș-Turda 2 (Mușin și M. Ogorhelu), în Tërnavă-mare 1 (Bruin), în com. Sibiu 2 (Tërnavă-roșu și Porcești), în com. Solnoc-Doboca 1 (Szászvárad), în com. Timiș 9 (Altréping, Babșa, Beregsău, Brestye, Fehérhát, Hodoș, Kistelep, Parioș, Săghebiu românesc), în com. Turda-Arieș 1 (Agêrbicau). Tot din conspectul special despre organizarea nouelor școle, lucrat în ministerul de culte și instrucțiune publică, rezultă că în cursul anului curent au fost organizate școle de stat populare în 133 comune (35 cu populație curat magiară, 98 cu populație mixtă, respective curat nemagiară).

Dar pentru biserică. Parochul din Daneș, Onoriu Sas, și soția sa Elvira n. Sbarcea, au dăruit „fondului pentru înfrumșetarea bisericești” din comuna sa natală Blăjeș 80 corone. Faptă vrednică de imitat.

Vârșat negru. Conform unei telegrame din Hanova, două lucrătoare galițiene, aplicate la lucrul de câmp în Kleefeld (lângă Hanova), au fost duse în spitalul orașenesc, unde medicul a constatat la ambele bôla vârsatului negru.

Corone eterne. Domnii Dr. Lucian Borgia, avocat, Dr. Ioan Borgia, profesor, în loc de cunună peritoare pe cociugul mult regretatului Victor Comșa, fost c. și r. sublocotenent la regim. de Pioneri, dăruiesc fondului vîduvelor și orfanilor meseriașilor români, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiu”, câte 5 corone, și Victor Tordășianu, referent consistorial, 1 coronă. În același timp la fondul de 20 fileri pentru cumpărarea unei case cu hală de vîndare al aceleșei reuniuni, au mai dăruit Heinrich Reschner, magazin de muzical (deposit de Gramophone) și parochul Nicolae Motora din Murș-St.-Georgiu, fiecare câte 1 coronă, Vasile Stan, profesor seminarial, 20 fileri.

Cale ferată pe drum de țară. Un concesionar voește să traseze cale ferată vicinală într- Budapesta și Jászker: kegyház și spre acest scop a voit să întreprindă o parte a drumului de țară numit „calea Gyai”, proprietate a orașului. Cu ocazia delimitării liniei reprezentanții orașului au protestat contra planului de a întreprinde drumul în scopul traserii căii ferate, au părăsit ancheta și imediat au înaintat și protest în scris la guvern. Săptămăna trecută orașul a căpătat rezoluție de la guvern, în care se dă dreptate protestului, iar concesionarul e îndrumat să traseze linia pe teritoriu privat.

Tren submarin. Înainte cam cu cincisprezece ani se sulevase planul de a construi într- Franța și Anglia cale ferată pe sub canalul La Manche, dar atunci ministrul de război al Angliei s'a opus planului, temându-se, că nu cumva Franța să sezeze de calea ferată submarină spre a-și transporta oște în Anglia. Acum, fiind relațiunile dintre Anglia și Franța mai prietinoase, cercurile interesate speră că planul va pute fi realizat. Cât pentru temerea de eventuală transportare de trupe în cas de ostilități, societatea de clădire a căii ferate s'a obligat că în cas de război va slobodă în tunel apă, spre a nu pute fi întreprins pentru transport de trupe din nici o parte.

Decisiune curială. Mănecând de la un cas de proces Curia a decis sub nr. 363/1903, că împrumuturile contrase de minoreni sunt valide dacă s'au făcut în scopul de asigurare a traiului, educației și continuării studiilor. Pentru validitate însă nu e de ajuns, ca minorul să fi cerut împrumutul în scopul arătat mai sus, ci să 'l fi și întrebunțat spre acel scop.

Abundență de aur. Monetăria din San-Francisco a Statelor-Unite în ultimele trei luni a turnat piese de aur în valoare de 54,693.500 dolari. Greutatea acestei sumedenii de galbini face 110 tone, iar dacă ar fi să 'l încarce pe car, ar umple cu vîrf trei vagoane.

Din isprăvile anarhistilor. Poliția din Varșovia (în Polonia rusescă) aflând că în o stradă a suburbiului este o tipografie secretă nihilistă, în 28 April a făcut perchi-

ție în casa în care era instalată tipografia. La intrarea în tipografie trimișii polițiali au fost primiți cu puscături de revolver. Comisarul polițial Ordanovski, un căpitan de gen-darmerie și trei poliști au fost uciși, alți trei poliști au fost răniți grav, dintre cari doi au murit în spital. Dintr-anarhistii surprinși în tipografie numai unul a scăpat, ceilalți au fost legați și duși în arest; într- ei și o fată de șeptesprezece ani. De ore-ce ziarelor le este interzis să raporteze, se colportă tot felul de știri asupra scopului urmărit de cei arestați. O versiune e, că cei arestați sunt evrei toți și că aveau în plan să strice conductul de gaz al orașului spre a provoca o mare catastrofă.

De la comitat.

Publicațiune

Subscrierul comitet central electoral aduce la cunoștință publică că din 5—25 Maiu a. c. se vor espune spre vedere publică:

1. Listele provisorii ale alegătorilor de deputați dietali din cele 4 cercuri electorale ale comitatului Szeben (Sibiu) pentru anul 1905, dimpreună cu listele celor sterși, în reședința comitetului central-electoral, în biroul comitatens de expediție (palatul comitatens).

2. Lista provisorie a orașului Szászsebes dimpreună cu lista celor sterși în biroul magistratului din Szászsebes, listele comunelor mari în cancelariile comunelor respective, iar listele comunelor mici în cancelariile notariatelor cercuale respective.

Fie-care pôte lua în timpul acesta de la 8—12 ore a. m. intuițiune în liste, iar de la 2—6 ore d. a. pôte lua copii de pe ele.

În timpul din 5—15 Maiu pôte reclama: contra listelor fie-cine în privința persoanei sale, iar contra listei unui cerc fie-care, care este indus în acea listă, cu privire la orice inducere sau stergere. Reclamațiunile de asemenea se vor espune în localitățile amintite spre vedere publică și fie-care îndreptățit de a reclama își pôte face din 16—25 Maiu observările sale asupra reclamațiunilor.

Reclamațiunile și observările sunt a se adresa comitetului central-electoral comitatens în scris și provădate cu documentele necesare, și a se subșterne magistratului din Szászsebes, respective primăriei acelei comune mari, sau notariatului cercual al acelei comune mici, contra listei căreia s'a făcut reclamațiunea.

În un script se pot face reclamațiuni cu privire la mai multe persoane, observările însă trebuie făcute separat la fie-care reclamație. (§§ 44, 45 și 46 din art. de lege XXXIII din anul 1874)

Nagyszeben, în 26 April 1904.

Comitetul central-electoral al comit. Szeben.

Reissenberger
president.

Stroia
notariu.

ECONOMIE.

Pentru proprietarii de pământ.

Prin publicațiunea sa dto 25 April n. c. Nr. 4739 magistratul orașenesc din loc vestește despre următoarele:

Pe baza dispozițiunilor articolului de lege XII din 1894 referitor la economia de câmp și la poliția de câmp:

1. Fie-care proprietariu (stăpân) de pământ sau arîndator este obligat de pe întregă posesiunea sa să stîrpiască scăieții (mărăcinii) înainte de a da în floare, hemeiul selbatic până la începutul lui Maiu, mătasa din trifoiu însă, îndată ce se ivește.

2. Sămînța de trifoiu și de lufă nu este ertat să se pună în vîndare până ce nu sunt temeinic curățite de mătasa.

Esecutarea acestor dispozițiuni va fi strict controlată de căpitănatul poliției orașenești, respective de organele poliției de câmp în înțelesul §. 95 K., respective §. 94 K., din art. de lege XII din 1894, neîmplinirea acelor dispozițiuni va fi strict pedepsită în bani sau cu închisoare corșpunțătoare.

Ne împlinim numai datorința aducînd cele de sus și pe acastă cale la cunoștința obștei noastre.

Sibiu, 30 April n. 1904.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”.

Dem. Comșa,
president.

Vic. Tordășianu,
secretariu.

Cărți și reviste.

„Transilvania”, organul „Asociațiunii pentru literatura română”, etc. a apărut pe lunile Martie—April (fasciculul II.) cu următorul sumariu: „Să ne îndreptăm limba” (exemple de topică, concordare, întrebunțare de cuvinte, etc., contrar cu firea limbii române, și indicarea întrebunțării corecte, după părerea autorului, care însă greșeste și el. Recomandă adevăr să scriem în loc de „cari fură consuli”: „cari fuseser”, ceea-ce nu e corect din punctul de vedere al concordării); „Enciclopedia Română” (raport despre terminarea publicațiunii, prezentat comitetului central al Asociațiunii); „Virgiliu” de M. Strajan (studiu despre poetul Virgil al Romanilor); „Ortografia Română” (raportul secțiunii literare a Academiei române și deciziunea din ședința plenară a Academiei), apoi notițe bibliografice despre: „Igienă școlară” de Dr. I. Beu, revista „Amicul tinerimii”, broșura „Dispute cu nazarenii”, broșura „Între nazareni”, și conspect statistic despre „producțiunea literară română din țară pe (corect: în) anul 1903”.

În „Anale”: Apelul comitetului central către publicul român pentru oferte în favoarea muzeului istoric și etnografic; procese verbale despre ședințele comitetului central și despre ședințele secțiunilor literare ale Asociațiunii și lista donațiunilor făcute pentru muzeul istoric și etnografic din 30 Nov. 1903 până în 31 Martie 1904 (6520 corone 85 fil.).

La acest fascicul e alăturat și un apel al presidiului Asociațiunii, în care se recomandă publicului procurarea „Enciclopediei române” (în 3 tomuri luxos legate costă 80 corone, în fasciculi 70 corone. Cu ocazia comandel sunt a se trimite 20 corone, iar restul se pôte achita în rate lunare de câte 10 corone).

„Transilvania” apare în 6 fasciculi pe an și costă 10 corone (membrii Asociațiunii o capătă gratis). Biroul redacțional și administrational e în Sibiu (str. Morii nr. 8).

Voci din public.

Respectând dreptul de apărare, care compete fie-căruia, publicăm șirele următoare și declarăm discuția de încheiată:

Ne-am fi mirat mult, dacă la noi nu s'ar face chestie personală și din cele mai nevinovate afaceri. Dar s'a găsit pseudonimul „Eu”, care se espune în acest sens și scăderile igienice, asupra cărora s'a atras atenția în nr. 34—1904 din „Telegraful Român”, cu privire la biserică noastră din Sibiu suburbial-josefin. Și pentru acest lucru a trebuit un interval mai bine de trei săptămăni. Va să zică: lucru bine chibzuit!

Măcar noi n'am dorit explicare, ci îmbunătățire. Și în explicare ce ni-se spune? Că în casul de față răspunderea revine protopopului, pe baza inspecției ce e inherentă oficiului seu.

Asta o știe totă lumea și era cu deservșire de prisos a mai cita din Dreptul canonic, căci prin aceea nu s'a spus nimica nou, nici s'a dat vre-un ajutoriu trebunței.

Noi mai știm însă și altceva. Știm, că inspecția e a protopopului, dar dispoziția e a altora.

Iar cu privire la oficierea serviciului divin în biserică de sub întrebare, va ști dl „Eu” ce dispoziție s'a făcut în tîmna trecută. Dispoziție, ce n'a putut mulțămi pe nimeni din cei interesați.

În urmare, cine să esecute mandatele și îndatoririle aparținătoare oficiului parochial, și pe cine să inspecționeze când nu se știe numărul substituiților ori suplînților?

Noi credem, că asemenea dispoziții nu sunt de bine, nu cel puțin în centru, unde sute de tineri își fac educațiunea pentru cariera preoțască și învățătorescă. (Ținem a constata, că dispozițiile despre cari se face vorbă, au fost luate la timpul seu la espressa dorință și cerere a protopresbiterului. Redacțiunea).

Și credem mai departe, că unicul principiu săn-tos e, dacă se cere undeva putere de lucru, să se și institue după rînduiala sa. Atunci vor înceta scăderile de sine, căci va fi pe cine să inspecționezi, etc.

Altfel cu vorba Românului „că teacă, că pungă”, nu se fac treburi sănătose.

Dar noi n'am invinovățit pe nimenea. Am declarat-o precis, ceea-ce dorim să se știe și pentru acum. Ne-am ruga deci să nu fim rău esplicați.

Dorința noastră a fost numai îmbunătățirile de lipsă pentru nimbul recerut, pentru-ca să atragă biserică pe toți credincioșii sei, și curat numai în vederea acesteia am atras binevoitoarea atențiune, ceea-ce e o datorință a publicisticii.

X.

Posta redacției.

„În chestia episcopiei din Timișoara”. E pusă la rînd pentru a fi publicată. Va trebui însă să aștepte cam multă vreme, pentru-că suntem eărăși îngrămădiți cu material urgent.

Somatosă

albumină de carne solubilă
conține stofele nutritive ale cărnii (corpuri de albumină și săruri) ca prav ușor solubil, aprăpe fără gust, eminent

remediu întăritor

producător de apetit
pentru debili, persoane rămase înapoi în dezvoltare, pacienți de nervi, de piept și de stomac, pentru lehuze, copii cari sufer de rachitis, pentru convalescenți etc. în formă de

Somatosă de fer

pentru cei-ce sufer de chlorosă (Bleichsucht) recomandată de medici.
Somatosă de fer conștă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică.
Somatosă produce apetit în măsură mare.
Se capătă în farmacia și drogerii — Veritabil numai în pachet original.
Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărțământul farmaceutic.)

[85] 8-22

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

Patent

nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă și înviorază

Deosebită atențiune e a se
aparat vindecă bóle

pe lângă garanție.

da împrejurărei, că acest
vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, tuițuri de ureche, bătaie de inimă, sgârțuiri de inimă, asma, auzul greu, sgârțuiri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — În cancelaria mea se află atestate încurse din tóte părțile lumii cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine pòte examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permise să se confunde cu aparatul „Volta” deore-ce „Ciasul-Volta” atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—

folosibil la morburii cari nu sunt mai vechi
[2] 75 de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 4.—

folosibil la copii și femei de constituție fòrte slabă.

Espeditie din centru și locul de vânzare pentru țără și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V
colțul strada Kálmán.

In préjma esamenelor!

In préjma esamenelor!

Serisori de examen

(propise)

pentru scrierea română, germână și
dictando tipărite în Tipografia archidieceșană, în colóre vênătă, pe
hârtie fòrte fină, mărime 24/31 cm.

Prețul: de bucată 2 fil.; 100 bucăți 130 cor. și porto postal.
Comandele din afară se eșecută imediat.

Librăria tipografiei archidieceșane

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

— Plecarea Marția. —

Vapórele acestea „Kaiser” plăcă numai din Brema. Cine voește deci să călătorească cu vapor „Kaiser” (imperial) pòte călători liber, fără piedeci; nimeni nu-l pòte oprí. Fie care călător trebuie să fie hotărît deja de-acasă încătrău voește să călătorească, și să nu se lase a fi abătut ori înșelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a călători cu banii sei unde voește. Trebuie însă să se îngrijescă la timp de loc pe vapor și pentru siguranță să trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călătoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser”

140 cor., pe vapor de postă 120 cor.

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

casă de bancă și întreprindere de comunicațiune.

(65) 14—31

Redactor responsabil Teodor V. Păcâșu.

Nr. 54 1904

[99] 3—8

Publicare de licitațiune.

Pentru renovarea și adaptarea edificiului școlii gr. or. din Rășinari se publică concurs cu oferte închise

Suma prelimitată spre acest scop e de 35,478 cor. 72 fl.

Ofertele închise, provădate cu vadiu de 5% din suma de mai sus și cu declarațiunea oferentului că-i sunt cunoscute condițiunile de licitare, cum și planul și preliminarul de spese, se vor înainta comitetului parohial gr.-or. din loc până în 8 Maiu n. orele 12 din zi.

Condițiunile, planul și preliminarul de spese se pot vedé în cancelaria comitetului parohial.

Rășinari, 29 April n. 1904.

D. Vidrighin, pres.

M. Lungu, not.

Carol Niedermaier

pălărier

33 strada cismădiei 33

„la pălăria roșie”

recomandă

pălării

păróse, pentru preoți români, à 7—, 8— și 9 coróne, în cele mai bune și mai frumoșe calități.

(La comande din afară pachetarea e gratuită; măsura capului este a se lua în interiorul unei pălării potrivite cu o pânză de centimetru sau cu o fașie de hârtie.)

[75] 9—12

? Pentru-ce?

este numit

GAEDICKE

cea mai mare

colectă de noroc?

Pentru-că acolo s'au plătit cele mai multe câștiguri principale.

Pentru-că premia de . 602.000 coróne

Pentru-că de trei-ori . 400.000 „

Pentru-că de trei-ori . 100.000 „

Pentru-că odată 70.000 „

Pentru-că de patru-ori 60.000 „

Pentru-că de trei-ori . 30.000 „

Pentru-că de cinci-ori 25.000 „

Pentru-că de zece-ori 20.000 „

(88) 8—12

acolo s'au câștigat, și

Pentru-că nici o colectă nu pòte dovedi astfel de rezultate uriașe.

Cine voește deci să dobândescă un câștig principal, să se grăbescă a comanda cu asignațiune ori pe lângă ramburs losuri pentru prima clasă a XIV. loterie de clasă r. ung. priv., care se începe deja în

17 și 18 Mai

Intreg	jumătate	pătrar	optime de los
12	6	3	1½ coróne

de la casa de bancă și cea mai mare colectă de noroc din Ungaria

A. GAEDICKE

Budapesta, Kossuth-Lajos-utca nr. 11.

Șecuri postali pentru trimiterea scutită
de porto a banilor — gratis și franco

Scrișore de comandă. A se taia!

Dlui A. GAEDICKE, Budapesta

Vă rog a'mi trimite losuri originale, clasa I., ale loteriei de clasă reg. ung. priv., cum și planul oficial.

Banii, cor. (sunt a se ridica prin ramburs) (sosesec cu asignațiune postală) Ce nu convine să se ștergă.

Adresa precisă

Editura și tiparul Tipografiei archidieceșane.